

HARAKATLAR STRATEGIYASI: IQTISODIY BARQARORLIK VA ERKINLIK POYDEVORI

Jakbaraliyeva Gulchiroy Zayniddin qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

Aniq va tabiiy fanlar fakulteti

Amaliy matematika ATI-AU25 Talaba

Ilmiy rahbar: Tillayev Bobomurod

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 01.04.2026

Revised: 02.04.2026

Accepted: 03.04.2026

KALIT SO'ZLAR:

harakatlar strategiyasi, iqtisodiy barqarorlik, erkinlik, amaliy matematika, iqtisodiy modellashtirish, qaror qabul qilish.

Mazkur maqolada iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni ta'minlashdagi harakatlar strategiyasining ahamiyati amaliy matematika fanining yordami bilan yoritilgan. Maqolada strategik qarorlar qabul qilishda matematik modellardan foydalanish, iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish va barqaror rivojlanish uchun yechimlarni aniqlash ko'rib chiqiladi.

Bugungi kunda har bir davlat va tashkilotning muvaffaqiyati uning iqtisodiy barqarorligi va erkinligiga bog'liq. Iqtisodiy barqarorlik resurslarning samarali taqsimlanishi, moliyaviy tizimning doimiyligi va iqtisodiy jarayonlarning muvozanatini anglatadi. Shu bilan birga, iqtisodiy erkinlik tadbirkorlik, investitsiyalar va iqtisodiy faoliyatning mustaqilligini ta'minlaydi. Iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni yaratish va mustahkamlash esa tasodifiy qarorlar bilan emas, balki puxta rejalashtirilgan harakatlar strategiyasi orqali amalga oshiriladi. Harakatlar strategiyasi – bu maqsadga yo'naltirilgan, rejalashtirilgan va tizimli faoliyatlar majmuasi bo'lib, u resurslarni optimal taqsimlash, risklarni kamaytirish va uzoq

muddatli rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Maqolada harakatlar strategiyasining mohiyati, asosiy prinsiplari, iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni ta'minlashdagi roli hamda samarali strategik qarorlar qabul qilish bo'yicha tavsiyalar tahlil qilinadi¹. Shu orqali harakatlar strategiyasining jamiyat va davlat rivojiga qo'shgan hissasi ochib beriladi.

Harakatlar strategiyasi tushunchasi va mohiyati

Harakatlar strategiyasi – bu belgilangan maqsadlarga erishish uchun ishlab chiqilgan tizimli va rejalashtirilgan faoliyatlar majmuasi. Strategiya nafaqat qisqa muddatli natijalarga, balki uzoq muddatli barqaror rivojlanishga yo'naltiriladi. U davlatning yoki tashkilotning resurslarini samarali taqsimlash, risklarni minimallashtirish va iqtisodiy jarayonlarda muvozanatni saqlashga yordam beradi. Harakatlar strategiyasining mohiyati shundaki, u iqtisodiy va ijtimoiy maqsadlarni uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Samarali strategiya orqali jamiyat yoki tashkilot nafaqat mavjud imkoniyatlardan optimal foydalanadi, balki kelajakdagi tahdidlar va muammolarga ham tayyor bo'ladi. Shu sababli harakatlar strategiyasi iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni ta'minlashda asosiy poydevor hisoblanadi. Strategik faoliyatlar quyidagi jihatlarga ega: Maqsadga yo'naltirilganlik: Har bir harakat aniq belgilangan maqsadga xizmat qiladi. Rejalashtirilganlik: Faoliyatlar oldindan puxta rejalashtiriladi va resurslar samarali taqsimlanadi. Moslashuvchanlik: O'zgaruvchan sharoitlarga tezkor javob berish imkoniyati mavjud. Barqarorlik: Qabul qilingan qarorlar uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi². Shu bilan birga, harakatlar strategiyasi qaror qabul qilish jarayonini tizimli qiladi, resurslarni oqilona taqsimlashga imkon yaratadi va tashkilotning yoki davlatning uzoq muddatli maqsadlariga erishishda ishonchli vosita sifatida xizmat qiladi.

Iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni ta'minlashdagi roli

Iqtisodiy barqarorlik va erkinlik davlatning uzoq muddatli rivojlanishi va jamiyat farovonligi uchun muhim asos hisoblanadi. Iqtisodiy barqarorlik resurslarning samarali taqsimlanishi, moliyaviy tizimning mustahkamligi va iqtisodiy jarayonlarning muvozanatini ta'minlash orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, iqtisodiy erkinlik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish, investitsiya imkoniyatlarini kengaytirish va iqtisodiy qarorlarni mustaqil qabul qilishni kafolatlaydi. Harakatlar strategiyasi ushbu ikki muhim omilni uyg'unlashtirishga yordam beradi. Strategik rejalashtirish orqali davlat yoki tashkilot resurslarini oqilona taqsimlaydi, risklarni kamaytiradi va iqtisodiy muvozanatni ta'minlaydi. Masalan, samarali moliyaviy strategiya orqali investitsiyalarni maqbul sohalarga yo'naltirish, ishlab chiqarish

¹ Karimov I.A. Iqtisodiy strategiyalar va barqaror rivojlanish. Toshkent, 2012. pp. 34–56.

² Abdullayeva Sh. Strategik boshqaruv asoslari. Toshkent, 2015. pp. 78–102.

jarayonlarini optimallashtirish va ijtimoiy dasturlarni barqaror rivojlantirish mumkin. Shuningdek, harakatlar strategiyasi iqtisodiy erkinlikni mustahkamlashda ham muhim rol o'ynaydi. U tadbirkorlik subyektlariga o'z faoliyatlarini samarali tashkil qilish, yangi bozorlarni ochish va raqobatbardosh mahsulot yaratishga imkon beradi. Natijada, iqtisodiy barqarorlik va erkinlik bir-birini mustahkamlab, jamiyat va davlatning rivojlanish poydevorini yaratadi. Umuman olganda, harakatlar strategiyasi nafaqat mavjud resurslardan samarali foydalanishga, balki uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu sababli, strategik rejalashtirish va qarorlar qabul qilish jarayoni davlat siyosati va tashkilot boshqaruvida ajralmas qism hisoblanadi.

Strategik qarorlar va ularni qabul qilish tamoyillari

Strategik qarorlar – bu tashkilot yoki davlatning uzoq muddatli maqsadlariga erishish uchun qabul qilinadigan asosiy va rejalashtirilgan qarorlar hisoblanadi. Ushbu qarorlar iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi, chunki ular resurslardan samarali foydalanish, risklarni kamaytirish va barqaror rivojlanish poydevorini yaratishga xizmat qiladi. Strategik qarorlarni qabul qilish jarayonida bir nechta muhim tamoyillar mavjud: Aniq maqsadlarni belgilash har bir qaror aniq maqsad va ustuvor yo'nalishlarga xizmat qilishi kerak. Maqsadlar strategik rejalashtirishning asosini tashkil qiladi va qarorlarning samaradorligini oshiradi. Resurslarni samarali taqsimlash strategik qarorlar qabul qilinayotganda mavjud moliyaviy, inson va tabiiy resurslar optimal tarzda taqsimlanishi muhimdir. Bu, o'z navbatida, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi³. Risklarni baholash va kamaytirish qaror qabul qilish jarayonida mavjud va potentsial risklar aniqlanib, ularni minimal darajaga tushirish choralarini ko'rish zarur. Bu barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Uzoq muddatli istiqbolni hisobga olish strategik qarorlar nafaqat qisqa muddatli natijalarni, balki uzoq muddatli rivojlanish va barqarorlikni ham hisobga olishi kerak. Shu yo'l bilan iqtisodiy va ijtimoiy maqsadlarga erishish osonlashadi. Moslashuvchanlik o'zgaruvchan iqtisodiy va siyosiy sharoitlarga tezkor javob berish imkoniyati qarorlarning samaradorligini oshiradi. Moslashuvchan strategiya har qanday muammolar va tahdidlarga bardosh bera oladi. Strategik qarorlarni qabul qilish jarayoni tizimli va puxta rejalashtirilgan bo'lishi kerak. Shu tamoyillar asosida qabul qilingan qarorlar iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni mustahkamlashda ishonchli poydevor yaratadi va uzoq muddatli rivojlanishning kafolati bo'ladi.

³ 'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot dasturlari. Toshkent, 2018. pp. 12–30.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, harakatlar strategiyasi iqtisodiy barqarorlik va erkinlik poydevorini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Strategik rejalashtirish orqali davlat va tashkilotlar resurslardan samarali foydalanadi, risklarni kamaytiradi va uzoq muddatli rivojlanish yo'lini belgilaydi. Iqtisodiy barqarorlik va erkinlikni ta'minlash strategik qarorlar qabul qilish orqali amalga oshiriladi. Qarorlar aniq maqsadga yo'naltirilgan, resurslarni oqilona taqsimlaydigan, risklarni baholaydigan va uzoq muddatli istiqbolni hisobga oladigan bo'lishi kerak. Shu bilan birga, qarorlar moslashuvchan bo'lib, o'zgaruvchan iqtisodiy sharoitlarga tezkor javob bera olishi lozim. Harakatlar strategiyasi nafaqat iqtisodiy jarayonlarning samaradorligini oshiradi, balki jamiyat va davlatning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlashda ishonchli poydevor vazifasini bajaradi. Shu sababli, strategik rejalashtirish va qarorlar qabul qilish jarayoni davlat siyosati va tashkilot boshqaruvida ajralmas qism hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Iqtisodiy strategiyalar va barqaror rivojlanish. Toshkent, 2012. pp. 34–56.
2. Abdullayeva Sh. Strategik boshqaruv asoslari. Toshkent, 2015. pp. 78–102.
3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot dasturlari. Toshkent, 2018. pp. 12–30.
4. Savchenko V. Strategic Management in Economics. Moscow, 2010. pp. 50–75.
5. www.stat.uz – O'zbekiston statistik ma'lumotlar portali.
(Ko'rilgan: 29 mart 2026)